

AQIL ABBAS

ƏN XOŞBƏXT ADAM

Müəllifdən: Aprelin 1-i 70 yaşım tamam olur. İstədim nəse yazam, sonra fikirləşdim ki, 26 yaşında yazdığım bu povestdə öz ad günümü qeyd eləmişəm. Dedim ki, siz də oxuyasınız. Bu əsər 1987-ci ildə çap olunub, 88-ci ildə də Respublika Komsomol Mükafatına layiq görülüb.

Bu gün ayın neçəsidir? Dünən ayın otuz biriydisə, demək bu gün ayın biri olmalıdır. Bir il də getdi ömürdən. İyirmi dörd yox, iyirmi beş!

Düz iyirmi beş il bundan əvvəl bugünkü gün kim isə qaçıb atasını muştuluqlayıb ki, gözün aydın, oğlun olub. Sonra da yığışmışdılar ad qoymağa, hərə bir ad demişdi. Ata nənəsi (babaları artıq...) iki ayağını bir başmağa dirəmişdi ki, uşağın adını Məşədi Cəfərqulu qoyun. Rəhmətlik Məşədi Cəfərqulu yaxşı kişi olmuşdu, yaxşı da mərsiyə deyərdi. Ana nənəsi də daş atıb başını tutmuşdu ki, uşağın adını Muzdur Əliş qoymasınız, mən bir də bu evə ayağımı basmaram. O Muzdur Əliş ki, qarının dayısıydı, kənddə də ilk bolşevik olmuşdu, başına and içirdilər. Və o ətrafda heç bir özündən deyən kişi - Məşədi Cəfərqulu da onların içində olmağınan - sözü-nün qabağına söz çıxara bilməmişdi.

Amma atası uşağın adını nə Muzdur Əliş qoymuşdu, nə də Məşədi Cəfərqulu - uşaq da uzun müddət adsız qalmışdı.

Deməli, bu gün iyirmi beş yaş tamam olur - çox gözəl!

Mehdi Hüseynzadə iyirmi dörd...

Dobrolyubov iyirmi beş...

Şirəli Müslümov yüz altmış yeddi...

Heç vaxt ad günü keçirməmişdi və elə yaxşı da eləmişdi! Ad günündə yığışlıqlar bir yerə, gözəl-gözəl sağlıqlar deyirlər. Sonra düz bir il - növbəti ad günü gələndək - həmin gözəl sağlıqları unudurlar, ya da eynən həmin sağlıqları başqa ad günlərində deyirlər.

İndiyədək heç kəs onu ad günü münasibətilə təbrik etməmişdi. Əslində, heç o da hardansa və ya kimdənsə təbrik gözləməmişdi, gözləməirdi də.

Yox, yox, ata-anası onu yaddan çıxarmamışdı. Əsla! Amma məsələ onda idi ki, kənddə ad günü dəb deyildi. Həm də bir yox, iki yox, evdə düz səkkiz uşaq vardı. Ata-ana necə yadında saxlayaydı ki, kim hansı ayın hansı günündə anadan olub. Axı bir də bunun nə dəxli ki, insan hansı ayın hansı günündə və harda anadan olub? Ən vacibi odur ki, anadan olub, vəssalam.

(povestdən bir parça)

Evdən yapışmışdılar ki, bir qəşəng qız tap - guya itirmişdi - evlən.

Amma hələ evlənmək haqqında fikirləşməirdi. Onun zənnincə, evlənmək həyatda bəlkə də (və bəlkə də elə bəlkəsiz) ən çətin bir problem idi.

Bu çətin problemi həll etmək isə hələlik onun imkan hüdudlarından kənarıydı. Ona görə də nəinki evlənməyə, heç evlənmək haqqında bir əsaslı fikirləşməyə də meyl göstərmirdi. Çünki hələ tez idi və qarşısında öncə daha vacib məsələlər dururdu. Bir də ki, bu barədə özünün çox qeribə baxışları vardı. Bu çox qeribə baxışlardan biri o idi ki, özü heç bir tanınmış nəsiləndən olmadığı üçün - heç bir tarixçi, heç bir tarixi kitabda onların nəsiləri haqqında bircə kəlmə də danışmamışdı - onun nəslindən də nə Mehəmməd peyğəmbər çıxacaq, nə Eynşteyn.

Bu gün ayın biridir, sabah ikisi, o biri gün üçü, sonra dördü, sonra... Sonra yenə biri!!!

Nədənə hər dəfə ayın biri gələndə özünü çox pis hiss edirdi.

Bu gün otaqdan çıxanda ev sahibi ona baxacaqdı; o da bu baxışlardan oxuyacaqdı ki, ev kirayəsinin vaxtıdır. Maaş isə hələ sabah olacaq.

Maaşın haçan verilməsinin onun üçün əhəmiyyəti olsa da, ev sahibinə heç bir dəxli yox idi.

Gərək həyətdən elə ustalıqla çıxa ki, ev sahibiyə rastlaşmaya.

Düzdür, kirayəni iki gün, lap üç gün gecikdirsə də ev sahibi danışan adam deyil. Amma özü utanırdı. Bu səmimi, mehriban adam hər dəfə ev kirayəsini alanda qızarırdı, pulu ondan utana-utana götürürdü, hətta deyirdi də:

- Qonşu, yoxundu, qalsın.

Onun ürəyindən keçirdi ki, verməsin, amma:

- Yox, almasaz, inciyərəm.

Əslində isə inciyib eləməzdi, əksinə, çox şad olardı. Ev sahibi də onun xətrini çox istədiyindən razı olmazdı ki, incisin və pulu alardı.

Bəzən fikirləşirdi ki, tutalım bu gün-sabah ev aldı, bəs sonra necə edəcək, kirə pullarını kimə verəcək. Demək, özünün evi olsa, kirə pulu da özünə qalır və maaşı həmin pulun miqdarı qəder artır. Onsuz da maaşla yaşamağa öyrənmişdi, axırıncı manatını maaşdan bir gün əvvəl xərcləyirdi. Neçə dəfə istəmişdi bu verdiyi dəyişsin, maaş gününə pul saxlasın, bacarmamışdı. Və bu gün də o, sonuncu manatını redaksiyanın bufetində qoyacaqdı.

Axı, bu gün başqa günlərdən fərqlənəliyi, iyirmi altı yaş tamam olurdu.

Səhər həmişəkitək açılmışdı. Radio da öz təniz proqramı əsasında verilişlərə başlamışdı. Yenə soyuducudakı pendir onu gözləyirdi.

Pəncərənin pərdəsini qaldırıb ehtiyatla həyətdə boylandı: Vəlinin arvadı deyinə-deyinə paltar yuyurdu. Arvadının hər səhər bir bəhanə tapıb deyilməsinə öyrənmiş Vəlinin isə elə bil dünya vecinə deyildi.

Oturmuşdu qapının kandarında "Avrora"sını tüstüləyirdi, ev sahibi isə xoşbəxtlikdən həyətdə görünmürdü.

Otaqdan çıxdı.

Vəli onu görəndə kimi göz vurdu və gülümsədi. O da borclu qalmadı - Vəliyə göz vurdu ki, işində ol.

Ev sahibi indicə həyətdə görünə bilirdi. Tələsdi. Fikri qalmışdı arxada, ev sahibi hər dəqiqə onu səsləyə bilirdi. Bu da həyətin qapısı. Birdən o bədbəxt hadisə baş verdi.

- Qonşu, sabahın xeyir.

Dayandı və fikirləşdi ki, heç belə xeyirdən olmaz. Geri çevrildi,

gördü ev sahibinin kefi kökdür.

- Sabahınız xeyir.

- Qonşu, pulunuz düşüb, götürün.

Bu gün aprelin biri olduğunu çox yaxşı bilirdi. Onu da bilirdi ki, pulu heç cürə düşə bilməz - bir şey ki, adamın cibində olmaya, onu necə yerə salıb itirmək olar?! Bircə manatı vardı və o bircə manatı elə yerə qoymamışdı ki, itirə biləydi.

İndi qayıdıb desəydi ki, bu gün aprelin biridir - bu söz ev sahibinin pərt olması üçün kifayət idi. Bu dəqiqə ev sahibini pərt etmək onun əlində su içmək kimi asandı, amma bu pərtliyin altından çıxmaq...

Ürəyindən keçənləri demədi, ev sahibinin könlünü xoş eləmək üçün əyildi, ora-bura baxdı və soruşdu:

- Hanı?

- Qonşu, bu gün pərvəzi apreldi! - dedi və qəhqəhə çəkdi.

Aprelin biri olduğunu indicə bilirmiş kimi, əlini vurdu alına və o da başladı gülməyə - ev sahibinin növbəti sözünü gözləmədən gül-gülə də həyətdən çıxdı.

Bu gülüş məcbur elədi ki, adətine xilaf olaraq bir siqaret yandırsın.

Siqareti yandırdı və qeyri-ixtiyari olaraq tinə baxdı - indicə bu tindən qoltuğunda xalat qəşəng bir qız çıxmalıydı.

Bu da həmin qız.

Düz iki il idi ki, hər səhər evdən çıxanda bax elə buradaca bu qızla rastlaşardı, ani baxışardırlar və ötüb keçərdilər. Hər dəfə də istəyərdi qıza salam versin. Qız yaxınlaşdıqca özünü cəmləyərdi də, amma son anda gücü çatmaz və salam verə bilməzdi. Hər səhər rastlaşdığı bu qız üçün ad da fikirləşmişdi - Leyla. Və inanırdı ki, qəşəng qızın adı Leyladır. Niyə inanırdı, bilmirdi. İnanırdı, vəssalam. Nədənə ona elə gəlirdi ki, bu qız da özlüyündə ona bir ad tapıb.

Hər səhər beləcə rastlaşardı, beləcə də salamlamamış ötüb keçərdilər. Sonra çevrilib qızın dalınca baxardı. Elə bilərdi indicə qız da çevrilib onun ardınca baxacaq, amma qız çevrilməzdi.

Qızın ardınca baxdı, baxdı, sonra qəzet köşkünə yaxınlaşdı. Köşkün önündə xeyli adam növbəyə durmuşdu. Dünyada zəhləsi gedən bir şey vardsa, o da növbəydi. Növbə görəndə gözü ağrıyırdı.

Və bilsəydi ki, bu növbələrin birində xoşbəxtlik paylayırlar və bir neçə adamdan sonra onun payını verəcəklər - yenə növbəyə durmazdı. Əvvəla, fikirləşəcəkdi ki, bir xoşbəxtliyi növbə ilə paylayırlarsa, ona elə xoşbəxtlik gərək deyil - doğrudan da sən gözləyəsən ki, altı (bu sayı artırmaq da oldur) adamdan sonra xoşbəxt olacaqsan, lap adama gülməli gəlir. Sonrası, o, növbəyə dayanıb alacağı xoşbəxtliyi gözləməyə səbrli çatmazdı.

İndi növbəyə fikir vermədən köşkə yaxınlaşdı. Bilirdi ki, Qulam kişi onu növbədən kənar yola salacaq.

Neçə il idi ki, Qulam kişi hər səhər onun üçün təzə qəzetlər saxlayır, o da tezdən işə gedərkən həmin qəzetləri götürürdü. Və hər dəfə də Qulam kişi qəzetləri verərkən dünyada olmuş ən maraqlı, ən təəccüblü hadisələrdən birini deyərdi:

- Müəllim, görürsən də, Anqola neyləyir, kişilərə halaldı.

O da başı ilə təsdiqləyərdi. Qulam kişi hardan biləydi ki, yalnız üzdən tanıdığı bu gənc, qəzetdə yazılanlardan xəbərdardı - hələ axşam mətbəədə oxuyur. Və hətta bilir ki, səhər Qulam kişi ona hansı təzə, gözlənilməz bir hadisəni deyəcək. Bu gün Aldo Moronun haqqında yazılmış xəbəri söyləməliydi.

Qulam kişi onu görəndə kimi gülümsədi və bir topa qəzeti uzadaraq:

- Müəllim, İtaliyada Aldo Moronu günün-günortaya çağı oğurlayıblar, ağıln bu işdən nə kəsir, dedi.

Qəzetləri aldı, çiyinlərini çəkdi və gülümsədi.